

Acésta fôia ese
cate 3 côle pe luna
si costa 2 fiorini v. a.
pentru membrii aso-
ciatiunei, éra pentru
nemembrii 3 fr.
Pentru strainatate
1 galbenu cu porto
postei.

TRANSILVANI'A.

Fôia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Abonamentul se
face numai pe cate
1 anu intregu.
Se abonéza la Comi-
tetulu asociatiunei in
Sibiiu, séu prin posta
séu prin domni co-
lectorii.

Nr. 15.

Brasiovu 1. Augustu 1872.

Anulu V.

S u m a r i u : Imperatulu si regele Sigismundu. (Urmare.) — Colectiune de diplome istorice transilvane. (Continuare.) — Socie-
tatea amiciloru beleloru-arte. — Publicarea baniloru incursi. — Contribuiri la fondulu academie romane. — Consemnarea contri-
buiriloru incurse si subscribe la fondulu acad. (Fine.)

Imperatulu si regele Sigismundu.

(Urmare.)

Regele Sigismundu era si omu destrenatu in gradulu supremu, in càtu neci-una femeia de ceva frumsetia nu era sigura de seductiunile lui. Pre langa ce si altumentrea era fôrte risipitoriu de bani, apoi pe ospetie si pe orgii desfrenate versá milliône. Ori-unde mergea, trebuia se'i aduca femei pe alesu. Avea acelu monarchu de nimicu si càtiva soci ai desfrenariloru sale, intre carii la loculul antaiu stá: Fridericu de Habsburg, ducele de Tirolu, numitu „celu cu pung'a gola," pentrucà si acela risipea totu ce castigá. Cu acesti duoi rivalisá contra-pap'a Ioanu XXIII. unu adeveratu mascariciu si omu spurcatu, care vorbea si facea cele mai mari scàrnávii. Acelu trifoliu de domnitóri ducea in dilele loru una róla ce se póte asemena fôrte bene cu portarea ómeniloru cunoscuti in Bucuresci sub nume de berbani, séu cumu se dicea mai inainte, Crai de-curtea vechia, séu ce se dice la noi in Transilvani'a stengari. Pe tempulu conciliului dela Constanti'a, Sigismundu si Fridericu facura una caletoria prin Tirolu, inse asia, cà petrecura totu in dantiuri si betii, in adulteriu si fornicatiune, pàna candu se certara amenduoi tieganesce.

Cu pap'a Ioanu XXIII. vorbea totu feliulu de mascari, in audiulu altora, si inca la una ocaziune inbracatu cà subdiaconu (hypodiatonu), precumu se imbracá imperatii dupa unu vechiu usu, totu-deauna candu facea pap'a liturgi'a. Acestu Ioanu fusese adeca acelu papa, pe care conciliulu dela Constanti'a l'a trasu in judecata criminala si l'au convinsu pe deplinu, cà a comis adulteriuri (preacurvii, cu nevaste maritate), incestu (curvia cu nevast'a frate-seu) sodomia si pederastia; cà pe tempulu càtu a locuitu in Bologna, si-a tienutu unu harem, séu mai precisu, unu bordellu, locu de femei desfrenate, in numeru de duoe sute, cà avuse inpreunare trupésca cu mai bene de trei sute calugaritie, pe care apoi le remunerasse facundule egumene, priorie, abatisse, pe la diversele monasterie, alu caroru numeru inainte de reformatiune fusese enormu; in fine cà acelasi a comissu inca si omoruri si lotrii de drumu; éra dupa-
ce s'a finitu investigarea asupra celoru sieptedeci de

puncte de acusatune, fiscalulu, séu asia numitulu acusatariu séu procuroru publicu inchiáiese acusatune sa cu acestea cuvante: „Acestu omu (pap'a Ioanu) nu póte fi consideratu altu-mentrea, de càtu cà inemicu alu ori-carei virtuti, cà mocirl'a rusínei, cà pecátulu pecatelor; ori-cine'lu cunósee, vorbesce despre densulu cà si de diavolulu inelitatiu.“ Apoi éca, d'intre cei trei contrapapi carii luptá pe atunci unii in contra altora, imperatulu Sigismundu tocma pe acestu Ioanu XXIII. ilu avea de celu mai bunu amicu si'lu apará de man'a dreptatei. Bene sciá Sigismundu, cà pap'a Ioanu XXIII. numitu mai inainte Balthasar Cossa, fusese in teneretiele sale corsariu (piratu); cà pe atunci numai cu mare greutate scapase de furci; cà rangulu de cardinalu ilu cumparase dela Bonifaciu IX. pe bani; cà in acésta calitate tramissu fiendu la Bologna turburata cà se o impace, puse juramentu cà nu i se va intempla la neci-unu cetatienu vreunu reu, ci cu totii se voru bucura de pardonu generale, si totusi dupa aceea curendu isi calcá juramentulu, spoliá pe toti locuitorii de averile loru, le rapí multime de femei si fete frumóse si macelá vreo duoe mii de barbati; éra dupa-
ce s'a intorsu la Roma, incepuse a omorí cu veninu ori pe càti ii stá in cale, pàna ce assassiná si pe pap'a Alessandru V., pentru cà se se faca elu in locu'i, precumu se si facú. Bene sciá Sigismundu, cà acelu Ioanu era unulu d'in cei mai mari simoniaci, carele adeca vendea tóte sacramentele, tóte functiunile si gradurile totu numai pe bani, inca si la bastardii sei. In fine Sigismundu cunoscea cà Ioanu XXIII. era totu-unadata unulu d'in ereticii cei mai periculosi d'in lume, pentrucà elu isi batea jocu in publicu nu numai de tóte dogmele christianismului, ci despretiuiá si moral'a evangelica, éra immortalitatea sufletului si reinviiarea d'in morti le numea fabule de nimicu.*) Cu tóte acestea imperatulu si regele Sigismundu a fostu amicu alu papii Ioanu XXIII. si a votatu pentru concremarea lui Huss, care a fostu omulu celu mai morale d'in tempulu seu. Dara nu: pap'a Ioanu a fostu degra-

*) Se se vedia actele conciliului de Constanti'a si tóta istori'a acelu tempu.

datu in a. 1415 (25. Maiu) d'in rangulu de papa si pusu la prinsóre fórte comoda, éra in a. 1418 pap'a Martinu V. l'a eliberata d'in captivitate si l'a facutu éra si cardinalu si presedente alu colegiului cardinaliloru. Asia era dreptatea si moralitatea in dilele imperatului Sigismundu, innocentii se ardea si spendiurá, banditii si veneficii se remunerá.

Pàna la ce gradu era corruptu si decadiutu moralicesce imperatulu Sigismundu, se mai cunosce si d'in acea impregiurare, cà avendu elu pe fia-sa Elisabetha, pe acésta, fiendu inca numai in etate de duoi ani, o desponsese (incredentiase, logodise) principelui Albertu de Austri'a; dara dupace domni-siór'a se facuse de duoispredece ani, spurcatului de tata ii casioná cá se venda pe filia-sa pentru haremulu sultanului turcescu, carele póte cà iar fi datu multi bani pe ea, pentru cá se póta dice cà in haremulu seu este si fili'a sultanului Giauriloru. Dupa aceea Sigismundu mai incercá si alte specule cu fili'a sa, cà-ci lasanduse de planulu de a o face mohamedana, isi propuse a o da regelui Poloniei; inse curendu se întórse si de càtra acela si o promise lui Sigismundu Corbutu, nepotu si elironomu la tronul alu marelui duce Witoldu d'in Litvani'a, prin urmare unui paganu si inca paganu fórte barbaru, pentrucá poporul si cas'a domniótoria a Litvaniei pàna in acelea timpuri inca nu adoptase christianismulu neci macaru in scorti'a, necumu in spiritulu lui. Dara ce'i pasá imperatului Sigismundu de acestea impregiurari? Scopulu lui era cu acea ocaziune, cá dandu pe fili'a sa paganului Corbutu, se póta sparge prin acésta casatoria confederatiunea inchiafeta intre Litvani'a si Boemi'a in contra sa. Asia dara scopu curatu politicu de vindicta. In fine totusi Sigismundu aflá cà va corespunde mai bene interesselor sale, déca va da pe fili'a sa totu lui Albertu de Austri'a, pentrucá acestuia era imperatulu debitoriu cu duoe sute de mii de galbini luati dela elu imprumutu, pentrucá se aiba spese in bellulu civile d'in Boemi'a; preste acea suma Albertu mai numerá lui Sigismundu inca siesedeci de mii de galbini; asia cu totulu 260 mii de galbini, si apoi in an. 1422 se cununá cu tener'a Elisabet'a. Acelu Albertu adeca avea bani, pentrucá fiendu si elu unu tiranu fórte fanaticu, persecutá in modulu celu mai fiorosu pe eretici (husiti), éra pe jidovi ii ardea cu sutele si confiscá tóte averile, atátu ale asia numitiloru eretici, càtu si ale jidoviloru. Acestu tiranu nebunu succese apoi socru-seu atátu in Ungari'a, càtu si in Germani'a.

Sigismundu dete lui Albertu cá dote provinci'a Moravi'a, pe care inse acesta trebuia se o ia dela boemi cu armele, pentru cá se o póta avea; boemii inse batura de repetite ori atátu pe Albertu, càtu si pe Sigismundu si depredara cumplitu inca si ducatul Austriei.

Sigismundu necumu se fia fostu bigotu si fanaticu in religiune, dara d'in contra, elu nu era neci macaru religiosu in sensulu theologiloru dogmatici,

pentrucá istori'a ne pastrá esemple, unde si acestu monarchu isi batea jocu de lucrurile religióse preste totu, precumu bajocurea si legile moralei in fapta, calcandu-le pe tóte. Deci déca Sigismundu persecutá cu tóta furi'a pe hussiti, déca elu decisese estermi-narea „valachiloru schismatici,“ acestea fapte ale sale trebue se se esplice d'in alte motive si anume d'in cele politice. Precumu au crediutu multi alti monarchi, mai credu si unii d'in dilele nóstre, asia cre-diuse si Sigismundu, cà unitatea confessiunei religióse si a ritului religiosu ajutá la consolidarea potestategi monarchice si la unificarea, nivellarea provinciiloru si a popóraloru. Unu Sigismundu nu potea se suferé fundarea de biserice nationali. Contradicerea cu sinesi insusi a lui Sigismundu in materia de religiune se mai póte esplica inca si d'in caracterulu lui cá se dicemu asia, destrabalatu. Dela unu omu cá elu cine se astepte logica, cine consecentia in actiune?

Éca ce omu a domnitu cincidieci si relative 40 de ani preste una parte mare a Europei dela Renu pàna in Carpatii Transilvaniei.

Aduo'a socía a lui Sigismundu, adeca comitess'a Barbara Cilley, inca nu a fostu cu nimicu mai buna decátu barbatu-seu. Pe langa ce era una Xantippe, adeca femeia rea si spurcata de gura, cumu si tirana, apoi in asia numitulu punctum sexti a fostu si acésta femeia una adeverata Messalina. Déca barbatu-seu alergá dupa femei prin tóte tierile, apoi nevasta-sa sciá se si aduca la casa barbati ori-de unde i placea ei. De altu-mentrea tóta famili'a comitiloru Cilley a fostu una d'in cele mai blastemate, la care minciun'a, perfidi'a si assassinatulu trecea de virtuti, ceea ce se adeveredia si mai tardíu pe tempulu Corviniloru Ioanu si Mateiu. (Vedi in Biografiile acestora.)

Considerandu pe Sigismundu cá pe regele Ungariei si alu tieriloru annessate la aceea, se póte sustiené cu multu dreptu, cà elu in celi de antain duodiecii de ani, adeca dela 1383 pàna la 1404 a dominatu si gubernatu aprópe numai cu numele, éra in realitate mai nimicu, pentrucá era totu dusu si captivatatu cu totulu de placerile si desfrenarile sale, preste acésta si perdeu si tempu multu alergandu inca si dupa corónele altoru tieri. Asia in Ungari'a dominá oligarchi'a, séu mai dreptu vorbindu, in primii duodiecii de ani d'in regimulu lui Sigismundu a dominatu bellulu civile, rapacitatea boieriloru si a episcopiloru, anarchia generale. Numai dupace se mai astemperá in càtuva sangele lui Sigismundu, adeca in etate de 42 de ani, pe la an. 1404 isi mai vení in simtiri si incepù a reflecta, cà in fine s'ar cuveni cá se se mai ocupe ceva si cu afacerile interne ale tieri. Sigismundu era de altu-mentrea omu desteptu dela natura, candu volia, sciá ce se faca; dara volubilitatea spiritului seu, temperamentulu sanguinicu si lips'a de constantia cá efectulu alu acelui temperamentu, aducea cu sene, cá Sigismundu se strice cu una mana totu ce facuse cu cealalta, se derime astadi ceea ce a

edificatu eri. Intre anii 1404 si 1406 Sigismundu a tienutu in Ungari'a trei diete, precumu nu se mai tienusera in un'a serie lunga de ani. In acelea diete s'au codificatu mai multe legi, care cu referintia la timpurile acelea se potu numi in adeveru bune. Dreptulu de proprietate fu regulatu de nou, pentruca acela fusese turburatu si compromissu forte greu prin anarchi'a indelunga. Se facu incercare serioasa de a reinfrena inca si abuserile si excesele cele scandalose, intrigile si simoni'a papei, a cardinaliloru si a episcopiloru, pe carii Sigismundu ii favorase forte multu, pana candu acelora le casiunase a'lu destrona si a pune in locu'i totu pe Ladislau neapolitanulu. S'a trasu orecare mediuina intre potestatea civile si ecleziastica. S'au mai luatunele mesuri spre a regula si asecura in catuva afacerile finantiale, transactionile comerciale, mesurile, montanistic'a, vamile. S'a facutu si mai multu, ca in diet'a d'in 1404 s'a decretatu liber'a migratiune a poporului rurale, a iobagimei, regulanduse totu-unadata raporturile d'intre tierani si boieri, sarcinele si prestatiunile celora, pe care boierimea le imultiu cu tota ocaziunea si sub tote pretestele.

Intr'aceea tote acelea reforme avea se remana litera morta, pre catu tempu oligarchi'a cea brutale si barbara nu era reinfrenata si pedepsita pentru faradelegile sale. Inse cumu era se infrene pe oligarchi unu Sigismundu, care commissese atatea rapine, venduse si risipise atatea averi ale statului, lipsise pe multi omeni de drepturile lor, si carele cu tote acelea rapine, totu-deauna era cu pung'a gola. In fine totusi Sigismundu satulu abia si elu de legionulu plansoriloru si alu processelor care se acumulasera dupa anarchi'a de 20 de ani, in duoe diete care s'au tienutu una dupa alta in anulu 1405 s'au luatunele mesuri spre a reinfrena rapacitatea oligarchiloru. Spre acestu scopu Sigismundu a decisu, ca diet'a se se conchiame mai desu, ca la aceea se fia invitati si nobilii de conditiune inferiore, ca se fia adeca representati prin mandatarii seu deputatii lor; totu asemenea s'a involitu, ca urbile si cetatile inca se fia representate la dieta. Prin acestea mesuri, adeca prin largirea dreptului reprezentativu alu tieriei, credea Sigismundu ca va infrena si tienea in respectu pe aristocratii cei mari. Totu cu acelu scopu s'au adusu si orecicare legi municipale, s'au luatunele mesuri pentru prosperarea comerciului si a industriei, s'a imultitu numerulu urbiloru regesci si li s'a permisu ca se se incongiure cu muri, pentruca in modulu acesta se fia asecurate de rapacitatea oligarchiloru, carii in Ungari'a ca si in Germani'a, esia d'in castellele lor cu argatii lor, tienea drumulu comerciantiloru caletori, facea incursiuni asupra oppideloru si satelor, rapea vite si totu ce apuca. Magistratele municipale castigara dreptu de instanti'a prima in ramur'a judecatorésca, cumu si dreptulu sabiei (Jus gladii), precumu ilu avusera pana atunci si asiá numitele foruri dominale, adeca tribunalile oligar-

chice compuse pe la dominiale boieriloru d'in inspectorii, prefectii si epistatii lor. Pentru ca populatiunea cetatiloru se se mai imultiésca, s'a decretatu de nou migratiune libera pentru iobagii cati volia se se asiedie cu locuinti'a pe la cetati.

Tote acelea reforme, care intre alte impregiurari si sub unu altu monarchu de caracteru solidu aru fi potutu fi forte salutarie, au duratu de joi pana mai apoi. Amu observatu mai susu, ca Sigismundu derima cu una mana ceea ce facuse cu cealalta. Pana aici vediuramu, ca elu a fostu de cateva ori in periculu invederatu de a'si perde coron'a si tronulu, ca ungurii l'au si aruncatu in captivitate. In tote acelea casuri fatali pentru Sigismundu, cativa oligarchi l'au ajutatu d'in tote poterile lor. Ei inse, atunci ca totu-deauna, scia forte bene pentru ce'lu ajuta si ilu tienu pe tronu. Cunoscendu catu este de risipitoriu, aristocratii era certi, ca Sigismundu ii va remunera stralucitu. Asia s'a si intemplat. Sigismundu confiscá dela unii si dá cu man'a plina la celilalti. Asia dara anume oligarchii Gara, Cilley, Stiboriu, Frangepan, Kanizsai si alti mai multi au fostu donati cu territoria atatu de intense si cu drepturi atata de multe, in catu fia-care d'in ei se potea considera ca si unu rege mai micu. Aceli reguleti facea orice le placea lor, plesnea in facia si legi, si auctoritate regésca, si totu, rapea averile ori-si-cui si oricandu le placea, ucidea si assasiná intocma ca si ori-care banditi seu lotrii de drumuri. Afara de acestea, Sigismundu camu dela a. 1409 inainte éراسi nu s'a mai ocupatu de afacerile interne ale tieriei, pentru ca dupa aceea éراسi o luá la drumuri, alergandu dupa coron'a imperiului germanu, pe care o castigá abia in a. 1411. Inse si pana atunci mai avu se inchiaie unu bellu civile in Croati'a si Bosni'a, unde elu in Dec. 1406 éراسi patrá una crudime infricosiata, pentruca ocupandu fortaréti'a Dobor in Bosni'a, la 126 nobili unguri si boieri slavi aflati acolo le taliá capetele, era cadavrele lor le arunca in riulu Bosnia de mancare pesciloru. Slavii meridionali abia s'au potutu impaciu cu Sigismundu pe la a. 1409, atatu le era lor de nesuferitu acelu rege.

(Va urma.)

Colectiune de diplomé

d'in diplomatariulu comitelui Iosifu Kemény, care privescu mai alesu pe romani (valachi).

(Urmare.)

Literae Castellani et duodecim Juratorum
Provinciae Hatzeg
in certa contraversia inter Kenezios subversante.

1398. Supp. C. D. T. II. p. 303.

Stiboriu de Dobusky in calitatea sa de Castellanu de cetate si 12 jurati d'in provinci'a Hatiegu adeverescu, ca „domnii“ Dragota et Iuonu frati si cnezi dela Riulu albu

au reclamatu la Stiboriu vaivodu alu Transilvaniei*) in contra fratiloru Ianustinu, Basarabu si Costea, cnezi d'in Riusioru, cà acestia nu voliá se dea partea ce se venea pe ei d'in una marca de argentu, care era contributiunea ce avea se numere acestea familii fruntasie romanesci la tesaurulu regelui séu alu vaivodului,

Nos Styborius de Dobusky Castellanus, et duodecim Jurati Provinciae Házák**) notum facimus universis praesentem paginam inspecturis, quod coram magnifico viro D. Styborio Vajvoda Transylvaniae constituti famosi Domini Dragota et Juonu fratres, et Knezii de Riulu Albu proponentes, et querulose agitantes contra honestos viros Janustinum et fratres suos Basarabe, et Custe Kenezios de Riusor dicentes, quintam partem unius marcae argenti ab antiquis annis per ipsos Janustinum, Basarabe, et Custe ac per Parentes ipsorum pro ipsis Dragota et Juon ad Cameram Domini Regis, vel Domini Vajvoda traditam, ad dandum jam recusarent, uter de Jure dare debeant, et ad dandum tenerentur; ubi tunc praenotati Knezii Janustinus, Basarabe, et Custe responderunt et dixerunt, quod per ipsos, seu Parentes ipsorum nunquam pro eis data, et persoluta fuisset, quia nunquam causam fide dignis et ipsorum hominibus ac sermonibus nobis suprascriptis Styborio, nec non duodecim Juratis ad Judicandum in Házág, dictus Dominus Vajvoda commisit, pro quo de nemine secundum juris exigentiam et sententiam definitivam quod memorati Knezii Dragota et Juonu pro parte ipsorum dare debent, sine omni dilatione et contradictione, quintam partem unius marcae argenti, et de eadem summa et sepe dicti Knezii Janustinus, Basarabe, et Custe pro parte ipsorum residuas quatuor partes et non plus, ut tota marca praescripta adimpleatur, debent persolvere de eisdem summae. In cujus rei testimonium, praesens scriptum sigillorum nostrorum signaculo est signatum. Datum Házág feria secunda ante festum B. Laurentii Martiris anno Domini 1398.

1398. 7. July. App. D. Tr. T. IV.

Rescriptu alu regelui Sigismundu càtra congregatiunea séu diet'a boieriloru Transilvaniei, éra si in caus'a decimeloru. Nobilii tramisesera la Sigismundu deputati d'in partea loru cu pretensiune cá se ia dela episcopu si dela capitululu d'in Alb'a-Iul'i'a decimele pe care le scotea acei basericanu dela romani. Sigismundu respunde boieriloru cà nu póte se face acésta, d'in cauza cà episcopulu era obligatu a tiené Banderiu propriu, adeca óste, éra capitululu avea se dea sume de bani totu pe sam'a óstei, prin urmare trebuea se'i lase cá se despolia (exactionari) pe valachi. Dara totu cu acésta oca siune Sigismundu consolá pe boieri, cà déca va scapa de espeditiunile bellice in care se

*) Acésta familia Stiboriu a fostu adusa d'in Polonia, donata de regele Sigismundu cu mari avutii si ranguri. Dupa traditiunea poporului, Stiboriu voda ar fi fostu unu mare tiranu; dara in documente nu prea sunt urme de tiraniile lui. Red.

**) i. e. Hatzeg, proin a. 1398 nondum fuit Districtus, et vocabatur Provincia Haczeg.

Ex Transumtionalibus causae Catharinae Riusori Kenderesi consortis, de a. 1778. edidit Fejér C. D. T. X. vol. VIII. p. 447.

aflá incurcatu, va veni cá se tractedie mai pe largu cu ei si se face la toti dreptate.)*

Fidelibus nostris universis et singulis nobilibus partium nostrarum Transylvanarum nobis sincere dilectis. Sigismundus Dei gratia . . . : venientes ad nostrae Majestatis conspectum nobiles viri Nicolaus filius Apa de Almakerek, et Ladislaus filius Gyeró de Zamosfalva nostri fideles dilecti. Legationes vestras**), seriatim, plene, prudenter, et facunde Majestati nostrae exponere curaverunt, quas nos eo recepimus Regiae gratitudinis majori beneplacito, quo ex illis nil, nisi sinceræ fidelitatis, et debitæ subjectio- nis, ut debitum est, benevolentiam novimus a vestra fidelitate nobis intimari. Unde dilecti et fideles nostri auditis hujusmodi vestris legationibus, nostras ad easdem, et earum quaslibet responsiones Regias, non minus vobis gratas, ut speramus, eisdem vestris nunciis et legatis uti nobis fidelibus et quibus ex utraque parte integra sit credulitas adhibenda, commisi- mus fidelitatibus vestris referendas, ad eos plene in- formandos, de omni nostra voluntate, super praemis- sis vobis explicanda, quibus et vos plenam in illis sincere referendis, et puram velitis fidem adhibere. Inter alia tamen vestrae fidelitati ingratus apparere non debet, quod nos instantibus ad haec satis vestris nunciis, decimam Valachorum Episcopatum, et ec- clesiasticorum exigere distulimus, causis rationalibus subsistentibus, his videlicet: quod Episcopus Banderium proprium, Capitulum autem, et alii viri eccle- siasticales summas pecuniarum ratione exercitus sol- vere, et propter illas expediendas eorum Valachos exactionari habent. Tamen exonerati, Deo juvante, ab his expeditionibus quibus involuti sumus, venturi tandem ut ex iisdem nunciis vestris referentibus ple- nius discetis, in vestri medium, deductis nobiscum inibi expediendis longioribus tractatibus, et consiliis, in his, et aliis disponemus finaliter Deo adspirante, id quod cuilibet statui aequum fiet, secundum justam rationem. — Datum in Wissegrad in vigilia festi vi- sitationis virginis gloriosae. Regnorum nostrorum anno Hungariae XI. Romanorum vero II. Bohemiae VI. (MCCCXCVIII).***)

Edidit Benkó Milcovia II. p. 321.

„ Fejér C. D. T. X. vol. III. p. 213.

1399. App. D. Tr. T. IV.

Stiboriu vaivodu alu Transilvaniei se adressedia càtra toti Nobilii, atátu unguri, càtu si romani, càtra castellani si vicecastellani (comandanti de fortaretie si de fruntarie), éra mai

*) Pe atunci Sigismundu se aflá in cea mai mare strimtóre, pentrucá croatii si una parte considerabile a ungureniloru era determinati a'lu destrona d'in caus'a nebuniiloru si a tiraniei lui. Croatii si serbii era resculati in contra lui, éra elu adunandu dieta (dupa cea dela Temisióra) la Crisiu, totu in acestu anu 1398 prinse si taliá acolo fára neci-una judecata pe renunitulu magnatu Laczkovicu.

**) Legatio haec probabiliter comitaliter fuit per Nobiles Transilvanos decreta.

***) Vide inferius ad a. 1426 p.

virtosu cătra castellanii d'in Hatiegu si d'in Hunedór'a, si le demanda strinsu, cá pe negutiatorii d'in Sibiiu carii caletorescu in partile acelea se nu'i arestedie sub pretestulu unui omoru ce se intemphase.*)

Stiborius Vajvoda Transilvaniae Comesque de Zolnuk. Universis et singulis nobilibus tam Ungaris, quam Olachis, Castellanis, et Vice Castellanis, et praesertim Castellanis de Haczak et in Hunyad constitutis, nec non aliis Universis Officialibus, qui praesentibus fuerint requisiti, salutem cum omnis boni augmento. Commitimus vobis, et Regiae Majestatis persona, cuilibet vestrum strictissime praecipiendo mandamus, quatenus dum et quando fideles nostri Cives de Cibinio tam pedites, quam equites, cum eorum rebus mercimonialibus ad vos, et ad vestra territoria pervenerint, eosdem praetextu homicidii, nunc de proximo per eosdem in familiaribus regali-perpetrati non impediatis, non arestetis, nec quovis modo perturbare praesummatis, et aliud in praemissis non facturi. — Datum Cibinii tercia tertia in Vigilia Circumcisionis Domini anno M. CCC. XC. IX.

Ex originali inseruit Manuscriptis suis Eder T. I. p. 232. Edidit Fejér C. D. T. X. vol. II. p. 719.

1400. 1. May. App. D. Tr. T. IV.

Estrassu d'in una Bulla a papei Bonificiu IX., in care se enumera acelea baserice, abbatii, prepositure monastiresci, care de si se aflá fundate si asiediate afara d'in territoriulu diecesei de Strigonu (Strigonium, nemt. Gran, susu in Ungari'a pe malulu Danubiului), totusi se tienu de acea diecese; éra de acelea sunt in Transilvani'a: Abbatia numita Monasteri'a Clusiului, care se mai vede pana in dio'a de astadi, prepositura Sibiiului, care nu mai este, a Brasiovului, a le carei vreu inca au disparutu. De acelea s'au tienuit si unu numeru órecare de eclesii parochiali, plebanii, decanate, séu cumu se dice in Orientu, protopopiate. Cu acésta oca siune papa Bonificiu vorbindu de diecesea romano-catolica d'in Alb'a-Iuli'a, o numesce diecesea Transilvana, adaoge inse cá acelea se numea odenióra diecesea de Argesiu.**)

*) Asia dara in Transilvani'a era inca si in secululu alu 14-lea atátu de multi nobili romani, in cátu capulu tieiei, adeca vaivodulu, se adressá cătra ei cá cătra una corporatiune nationale romanésca, aratandu adeca ceea ce era in adeveru, cá tier'a avea nobili de duoe nationalitati, unguri si romani. Red. Tr.

**) Istori'a eclesiastica a Transilvaniei este neasemenatu mai intunecata decátu este cea politica. Dara si acelea s'ar potea lumina si complini in multe lacune ale sale, déca theologii cei mai de frunte si anume archiereii, professorii de istori'a eclesiastica si alti basericanii fruntasi, dotati si cu midiolóce materiali de ajunsu, s'aru decide macaru acuma la 1872—1880 dela Isusu Christosu, cá se mai curatie de fabule si de conjecturi vane inca si acésta parte a istoriei generale eclesiastice, care se numesce Istori'a eclesiastica speciale a Daciei lui Traianu. Candu a petrunsi in adeveru christianismulu in Dacia? Candu s'au fundatu mitropoliile si episcopiile in Dacia? Candu anume cea d'in Transilvani'a? Cumu vene episcopia r. catolica d'in Transilvani'a cá se fia numita episcopia de Argesiu? Ce este cu prea desu memorat'a si prea multu disputat'a episcopia a Milcoviei? Ce semnifica mitropolitu alu Ungrovlachiei si exarchu alu Plaiurilor? Precumu se afla documente eclesiastice in Rom'a vechia, nu se afla si in Rom'a noua? Ce au facutu patriarchii si in genere hierarchi'a grecésca cu acelea documente? Afara de câte s'au vediatu publicate, nu mai sunt neci-decumu altele? Amu mai potea adresa multime de alte intrebari, anume la basericanii nostri; asta-data inse fia de ajunsu si nunai cu atátu. Red. Trans.

1400. Datum Romae apud S. Petrum. Kalendis maj. Pontificatus anno XI. Bonifacii IX. Bulla, in qua enumerando eas ecclesias, abbatias, praeposituras, quae licet extra Dioecesim Strigoniensem sita sint, tamen, jurisdictioni A. Eppali Strigoniensi subsunt (inter quae occurrit etiam abbatia de Kolos Monostra, Praepositura Cibiniensis, item Decanatus Cibiniensis, et Brassoviensis, „cum certis parochialibus ecclesiis, et Plebaniis ac Decanatibus *) quorum nomina praesentibus volumus haberi pro expressis, in dicta Transilvaniensi, olim Argensi Dioecesi . . . existentibus) eas Universas has ecclesias iterum jurisdictioni Archiepiscopatus Strigoniensis addicit et confirmat.

Originale exstat in arch. Primatiali Capsula L. Nr. 15.

Edidit Pazman in append. III. ad acta Synod. dioec. ac 1629. p. 136.

Edidit Fejér C. D. T. X. vol. II. p. 789.

1402—1404. App. D. Tr. T. IV.

Epistol'a lui Nicolae voda, in care e sustienuta éra migratiunea libera a iobagiloru, la care inse aristocrati'a se oppunea d'in tóte poterile.

Egregii viri fratres nostri carissimi. Vestras diligenter petimus fraternitates, quatenus illos jobbagiones, qui de honoribus vestris, justis eorum terragiis depositis ad possessionem Demetrii filii Nicolai de Parazfalva causa commorandi venire voluerint, eosdem cum universis rebus, et bonis libere, pacifice, ac sine omni impedimento abire permittatis, et permitti faciat. Secus nostre fraternitatis ob respectum non facturi. Datum in Chanad in festo beati Augustini.

Nicol. de Marchaly**) Vayvoda Transsilvanus etc. Intitulatio exterior: „Egregiis viris magistris Petro filio Stephani de Debrenche, Georgio dicto Chelnek fratribus nostris carissimis, vel eorum hominibus in Chad, et ejus pertinentiis constitutis.“

Descripsit ex Originali Cimelii Diplomatici Bibliothecae quinqueecclesiensis T. II. p. 302. Quinqueecclesiis die 14. aug. 1845. J. C. Kemény.

Edidit Fejér C. D. T. X. vol VII. p. 608, sed erronee, nam 1. in originali harum literarum nullus est appositus annus 2. Nicolaus iste non 1434. sed ab anno 1402, usque 1434. fuit Vajvoda Transilvanus.

1403. 1 Juny. App. D. Tr. T. IV.

In acestu anu croatii si ungurii éra si se resculasera asupra lui Sigismundu si era prea decisi a'lu destrona, precuma in adeveru si meritase. Resculatii adunati in Slavoni'a asiediaru unu consiliu administrativu pana la alegerea altui rege. Acelu consiliu nu numai denumea functionari, ci facea si donatiuni, d'intre care una este si acésta coprinca in acestu documentu, prin care se dau trei sate unui ardelenu anume Nicolae.

*) Intelligendae sunt hic loci ecclesiae Capitulum Nagy Sinkenis, Leschkirchensis, Bistriciensis, Kyzd, et Kozd item in Sicilia existentes, quae non suberant jurisdictioni Episcopi Albensis Transilvaniae, sed Episcopi Milkoviensis. Vide Benkő Milkovia II. p. 201.

**) En! subscriptio Vayvodae.

Nos praelati, barones, proceres, milites, et nobiles Regni Hungariae notum facimus . . . quod quia Magister Johannes filius Nicolai de Somkerek*) in cunctis Regni negotiis, prosperis ut puta et adversis, et praesertim in hoc negotio**) per nos Deo propitio utique ad utilitatem, et augmentum reipublicae praevidue inchoato, pro suis principibus se multipliciter reddidit commendabilem, utilem, et agilem, se ipsum, et quaeque bona sua, ad rotam fortunae exponendo, anhaelatque in futurum totis viribus ad praemissa prompto promptior inveniri. Nos itaque reipublicae utilitatem exinde resultare arbitrantes, et ut ipse, ceterique per eum exemplati, ad prosecutionem publicae, et communis utilitatis, eo reddantur promptiores, et magis attentis, quo se prospexerint digne proinde remunerandos; ideo praemissorum intuitu possessiones Haryna, Vylak, et Neech vocatas, in partibus Transilvanis adjacentes, quas tum pro mille florenis auri puri, tum etiam pro fidelibus servitiis sibi in perpetuum collatas, et donatas pretendit, a Domino nostro futuro Rege Hungariae, quem nos Dei favente clementia super solium Regni Hungariae in proximo in Regem coronabimus, cum debita instantia, pro eodem magistro Joanne suisque haeredibus volumus impetrare, confirmari . . . Datum in descensu nostro exercituali prope Posegavár in festo Ascensionis Domini anno ejusdem M. CCCC. tertio

Edidit Fejer C. D. T. X. vol. IV. p. 198.
harum meminit Fejér etiam ibid. p. 183.

1404. 29. July. App. D. Tr. T. IV.

Regele Sigismundu serie d'in Moravi'a, cà elu nu mai este maniosu pe nobilimea d'in Transilvani'a, pentrucà au revoltatu asupra lui.

1404. Datum in descensu nostro campestri terrae Moraviae juxta oppidum Podyevyn alias Costel vocatum, feria 2. proxima post festum B. Jacobi Apostoli. Sigismundi Regis annuentionales, tenore quarum, ad supplicationem Barnabae de Zentpaal et Gregorii de Kechety Transilvanorum „omnem indignationem et animi sui rancorem contra universos, et singulos partium Trensilvanarum nobiles conceptum ex corde deposuit.“

Exstant in Archivo Camerae R. Hung. aulicae.

Edidit extractum hunc Fejér C. D. T. XI. pag. 481-482.

(Va urma).

Societatea amiciloru beleloru-arte.

(Vedi Nr. 13.)

Societatea amiciloru beleloru-arte, care s'a constituitu acumu de curendu, cu scopu d'a respandí gu-

*) Fuit ex familia Erdélyi de Somkerek.

**) Intendebant quippe hi, exauctorato Sigismundo Rege, Ladislaum Neapolitanum in Regem Hungariae praeficere. Combina Fejér C. D. T. X. vol. IV. p. 199 in Nota.

stulu arteloru in Romani'a, crede cà nu 'si póte incepe activitatea sa intr'unu modu mai nemeritu decâtu invitandu pre toti artistii, pre toti amatorii de bele-arte si pre toti possessorii de obiecte artistice d'in Romani'a, cá se 'i inlesnéscă midiulócele de a organizá o ecspositiune generala a totororu productiuniloru artistice, câte se voru fi aflandu adunate in tíera la noi. Déca, precumu spera, societatea va reusi se intocméscă o asemenea ecspositiune, ea socotéscă cà va aduce publicului Romaniei, si pàna la óre-care punctu chiaru si arteloru in genere, unu indoitu serviciu.

Pe de o parte acésta ecspositiune póte deveni unu adeverata inventariu alu totororu tesaureloru artistice, care stau mai multu séu mai pucinu cunoscutu si uneori chiaru cu totulu nepretiuite, pe la possessorii loru. Prin ecspositiunea proiectata vomu sci câte si ce felu de obiecte de arte contine tíer'a nóstra; cumu si prin ce midiulóce ele au fostu produse séu adunate; carii au fostu ómenii ce 'si au dobanditu mai multu meritu, séu lucrandu séu collectandu in cerculu productiuniloru artistice.

Apoi inca, publiculu capitalei, vedindu intrunite opere alese si variate, mai multe de câte s'au potutu aduna pàna acumu la unu locu in tíera la noi, isi va poté mai bine, da socotéla de meritu relativu alu obiecteloru de arte in genere, si astufeliu isi va formá unu gustu mai luminatu.

Nu mai pucinu póte fi de folosu o asemenea ecspositiune artistiloru si literatiloru nostri nationali, déca intrensa se voru poté aduná tóte fragmentele remase d'in operele artistice ce s'au produsu in trecut, pe pamentulu Romaniei.

In fine, industri'a nationala chiaru póte se profite d'in acea ecspositiune, cautandu a'si inspira forme si ornamentatiunile decorative d'in obiectele de arte care voru figura intrensa.

Privindu proiectat'a ecspositiune d'in aceste felurite puncte de vedere, comitetulu societatiei, dedata cu apelulu ce adresédia prin aceste rënduri la toti possessorii de obiecte artistice, crede de a sa datoria d'a schitia óre-cumu caracterulu ce trebuia se aiba acea ecspositiune, spré a satisfice pe deplinu tendentiele multiple si avantajiele practice, ce societatea isi propune a intruni in acésta prima ecspositiune, in care artele Romaniei voru fi prezentate sub tóte fasele ce ele au incercatu in tíer'a nóstra, si in tóte cercurile unde s'a ecsercítatu influenti'a loru binefacatória.

In adeveru, fàra d'a perde d'in vedere acele trei mari divisiuni ale beleloru-arte numite plastice, adeca pictur'a, sculptur'a si architectur'a, comitetulu socotéscă cà s'ar cadea cá aceste trei ramuri de bele-arte se fia prezentate sub unu intreitu aspectu, astufeliu cà se póta corespunde celu pucinu la trei scópuru diverse.

Mai antai, productiunile artistice care voru constitui ecspositiunea trebuescu alese printre operele de

unu meritu necontestabile, care, pre câtu se va poté, se represente perfectiunea si frumosulu in arte, astufelu cumu le intielege astadi lumea culta, adeca conformu legiloru esthetice. Acesta s'ar poté numi punctulu de vedere esclusivu artisticu, cá unulu ce n'are altu stimulantu decâtu idealulu frumosulu.

Alte opere cu unu meritu relativu, voru representa in ecspostiune starea arteloru d'in trecut, mai alesu in Romani'a; pentru densele, conditiunile de esthetica sunt pâna la ôre-care punctu subordinate epoceloru in care au fostu produse, astufeliu in câtu adesea anticitatea va poté fi scus'a imperfectiunei artistice. Folosulu intrunirei unoru asemenea productiuni ar fi in reconstituirea istoriei arteloru nationale, in dobandirea de notiuni preciose pentru artistii de ôre-ce natura, care voru voi se se inspire de subiecte nationale. Acesta este punctulu de vedere archeologien, séu cumu i s'a disu dejá in ecspostiuni de asemenea natura, facute in Manchester, Vien'a, Paris etc., punctulu de vedere retrospectivu alu arteloru.

In fine nu trebue se uitamu ca spiritulu practiculu fiendu un'a d'in principalile insusiri ale epocii moderne, elu n'a potutu lipsi d'a 'si cauta locul se in bele-arte; in adeveru, pretutindeni astadi in lumea culta, se simte o vina tendentia de a da industriei unu caracteriu pre câtu se va poté mai artisticu. Ide'a acésta, care la unele epoce fericite ale civilizatiunei a predominitu in feliurite ramuri industriale, mai multu cá unu instinctu decâtu cá o intentiune rationala; o potemu constata, totu in acésta-si stare spontanea, si in poporulu nostru. Nu este dara fâra de interesu se cautamu a alege d'in productiunile popularie, pe acelea care invederédia unu puternicu simtumentu de arte. Totu-deodata, atátu aceste pretiose productiuni ale industriei popularie, câtu si reproducteri de pe obiectele de arte antica séu moderna, ecscutate in tíera la noi, potu se dea, in feliurite specii de industriei, forme si motive de ornamentatia care ar avea cea mai fericita inriurire asupra nascêdei nóstre industriei. Ne oprimu la acestu ultimulu punctu de vedere, care este acela pentru care s'au creatu in tóte capitalele Europei, societati si musee ale arteloru industriale.

Se ne fia iertatu acumu. dupa-ce amu ecspusu in trasuri generali, cele trei tendentie ce voimu a da viitórei ecspostiuni, cá se intramu in ôre-care amenunte asupra feliuriteloru productiuni cu care s'aru poté completa ecspostiunea nóstra artistica, astfeliu cá ea se coresponda la tóte câte societatea amiciloru bebeloru-arte astépta dela densa.

Vomu urma intr'acésta ecspunere divisiunea celoru trei mari ramuri ale arteloru plastice, intrandu pentru fia-care in amenunte ce decurgu, atátu d'in deosebitele procederi artistice, câtu d'in varietatea producteloru artei retrospective si d'in feliuritele specii de industriei pe care s'a reversatu inviatoriulu simtumentu alu artei.

Incependu cu pictur'a, pentru care osebitu de numeroséle monumente in care ea figurédia cá decoratiune murale interióre si chiaru ecsterna, s'au formatu prin tierile ajunse la unu gradu inaintatu de cultura, atâtea musee, colectiuni si pinacothece, vomu cuteza a arata credinti'a ce avemu cumu-câ, déca toti particularii carii la noi in tíera posedu câte unulu séu mai multe tablouri de maiestri renumiti, aru binevoi se le intrunésca pentru câtuva tempu intr'unu singuru localu, am poté atunci si noi se admiramu, in tíer'a nóstra, o avuta colectiune de produceri artistice variate si pretiose; amu poté se facemu cunoscutu invetiatiiloru si amatoriloru d'in strainatate, opere remarcabili care stau ací, inlaturate d'in cerculu publicitatiei artistice; amu potea astfeliu se dobandimu si lamuriri asupra aceloru lucrari de meritu, ai caroru auctori si provenentie sunt indoióse séu necunoscute.

Pe langa tablourile maiestriloru straini carii au traitu si au lucratu in alte tieri, ar fi fórté interesantu se se póta aduna in ecspostiunea artistica, si atâtea frumoase portrete ce se gasescu in familii si care vedescu cumu-câ si in tempii trecuti, mai multi artisti de meritu au visitatu tíer'a nóstra si au lasatu intrensa, opere care astadi au pentru noi unu indoiu meritu, cá lucrari de arte si cá monumente iconografice si costumiarie.

Si candu vorbimu ací de pictura, nu intielegemu numai pendiele si tabeléle zugravite cu uleiu, ci tóte productiunile artei picturale, in feliuritele ei procederi: aquarela, pasteluri, miniaturi, picturi transparente pe sticla; apoi inca si desemnuri cu craionulu, cu carbunele (fusu) si ori-ce alte procederi care permitu artistului de a'si manifesta talentulu in opere insemnate si de bunu gustu.

Ceea ce s'a disu pentru maiestrii vechi renumiti, carii au lucratu in strainatate séu la noi in tíera, se aplica fâra indoiéla si artistiloru contemporani; cá-ci societatea ar fi fericita se póta intruni in ecspostiunea ei, productiunile trecutului si ale strainatatiei, cu cele ce presenta starea actuala a desvoltarei artistice la noi. De aceea, cu totu d'inadinsulu ea invita pe artistii romani si pe cei straini carii locuiescu in Romani'a, cá se via se se asociese la oper'a sa, facendu se figuredie in acea ecspostiune cele mai alese ale loru productiuni. D'in parte'i, societatea conformu obligatiuniloru ce'i impun statutele ei, se va sili se inlesnésca venderea aceloru tablouri vechi séu moderne care sunt destinate pentru acestu sfersitu.

Cá arte accessorii pe langa pictura, ecspostiunea ar trebui se contiie si productiunile de meritu emnente ale gravurei, fia pe otielu si pe arama (chalcografia), fia cu apa tare (aqua forte), fia pe lemmu (xylografia), care s'aru afla pe la amatori; in fine si fotografi'a perfectiunata 'si ar afla unu locu, candu productiunile ei si subiectele representate 'i ar da unu caracteriu adeveratu artisticu, séu celu pucinu unu interesu monumentale si archeologicu.

Déca inse, remaindu totu in cerculu artei pictu-

rale si alu aplicatiuniloru ei, vomu cerceta prin ce feliu de productiuni amu poté se culegemu materiale pentru istoriculu acestei arte in Romani'a, adeca déca vomu arunca privirile nóstre asupra artei retrospective, vomu recunósce mai antaiu càtu de importantu lucru ar fi si pentru analele arteloru in tíera la noi, si in genere pentru scienti'a archeologiei, cá se potemu intruni intr'o ecspositiune, multe d'in acele străvechi icóne, de stilu bisantin, care se vedu prin unele antice bisericii si chiaru pe la particulári, representandu, cu o arte imperfecta dar archaica, séu numai figuri de santi, séu chiaru si scene d'in istori'a religiei si d'in legendele locali. Nu mai pucinu insemnata ar fi o avuta colectiune de decopieri fidele de pre portretele murali care, in vechile biserici, representa pre domnii tierei si pre alte personaje ctitoricesci; intrensa amu avea o interesanta iconografia a romaniloru ilustru d'in trecutu; intrensa ar gasi si pictorulu, si sculptorulu, si artistulu dramaticu, si literatorulu si chiaru eruditulu, elementele necesarie spre a reinvia trecutul nostru, cu adeveratul seu caracteriu. Invitamu dar pe tóte acele persóne care posedu asemeni decopieri cá se binevoiésca a le face se figuredie in proiectat'a ecspositiune; invitamu pe artistii a lucrá, in minutele loru de studii, la acea desmormentare a vechiloru datine.

In secolii trecuti, si mai alesu in partile orientali ale Europei, art'a picturei a fostu intrebuintiata cu o mare maiestria la ornamentatiuni de totu feliu. D'intre multele productiuni, in care rabdatorii zugravi d'in trecutu 'si au desvoltatu ingeniosulu loru talentu, — si care productiuni in mare parte sunt acumu perdute, — aflamu inca pe ici si colea, carti vechi scrise de mana, ale caroru pagine sunt ilustrate cu fine picturi, representandu séu scene cu personaje, séu ornamente capricióse si originali, séu numai litere impodobite cu arabesce gratióse si viu colorate. Acele carti contieniu in mare parte si pentru multi secolu, istori'a picturei in Orientu si prin urmare si la noi: ele sunt pretióse pentru archeologu; dar ele potu inspira si pe artistulu care scie a discerne ide'a geniale si armoni'a coloritului printre imperfectiunile plastice si lips'a de cunoscantie practice.

Vomu adaoga pe langa aceste carti manuscrite, o alta ramura bibliografica, care nu este fara de interesu in studiulu retrospectivu alu arteloru; acésta este incercarile de gravura pe lemn, despre care ne dau ecsemple unele d'in cele mai vechi carti tiparite in Romani'a, si in care gasimu pagine séu litere ornamentale, infatiosiandu lucrari xylografice, dar in forme interesante pentru istori'a artei la noi in tíera; asemenea carti bisericesci s'au produsu in Romani'a inca de sub Négoe Basarabu, si mai sunt specimine curióse d'in tempii lui Mateiu Voda, ai Cantemiresciloru, ai lui Constantinu Brancovénu si ai altoru domni.

Intr'o legatura si mai strinsa cu practicele industriale, gasimu in trecutu, pictur'a figurandu pe lucrarile de mosaicu. Anticitatea clasica si tempurile

bizantine ne-au lasatu monumente importante de acésta frumósa arte industriale, care s'a pastratu pana si adi, mai alesu in Itali'a, luandu la diferite epoche, caractere diverse. Lucruri artistice de mosaicu, fia de pétra, fia de lemn, fia chiaru si incrustatiuni cu metaluri, isi au locul loru, atátu intr'o ecspositiune a arteloru retrospective, càtu si printre productiunile arteloru industriali.

Totu asemenea potemu dice si despre picturile pe faenza (farfuria), pe porcellanu; totu asemenea, pentru picturile pe smaltu, pentru incrustatiunile negre pe metalu, ce se dicu Niello, pentru apele ce se dau otietului sub numele de damaschinare, etc. Au fostu epoche in istori'a arteloru, candu maiestrii insemnati nu s'au sfiitu a atinge cu penelulu si cu daliti'a loru, materii ce aveau a trece prin cuptoriulu olariului séu sub fólele faurului. Productiuni esite d'in asemenea mani au mai adesea unu meritu remarcabile si nu este fara interesu, nici pentru artisti nici pentru publiculu cultivatu, de a admira talentulu si bunulu gustu chiaru in unele unelte casnice (farfurii, vase, arme, etc.), pe care le-au fabricatu ómeni cu adeveratu simtiementu artisticu.

Unu pasu inca se facemu si mai departe de procederile curatu artistice, si vomu intalni, pe ultimele confinii ale arteloru, maiestri'a broderiei, a tiesaturei, carora inse nu le potemu contesta une-ori caracterulu de lucrari quasi-artistice. In vechime, femeile si chiaru bresle de meseriasu fórté indemanateci tieseau si coseau, pentru luculu casnicu alu avutiloru, dar mai cu séma pentru mobiliariulu si vestmentele bisericei, stofe felurite, in care si desemnulu si coloritulu jucau unu rol insemnatu; asemenea obiecte sunt pretutindenii specimine de arte antica; in tíera la noi ele nu lipsescu si sunt de unu mare interesu, cà-ci denoté dia gradulu de cultura artistica alu epoceloru in care au fostu produse.

Mai importante, inse, in acésta ramura, sunt tiesaturele si cusaturele pe care le esecuta cu unu talentu remarcabile, pana in diu'a de adi, tieranele romane, fara de a avé alte modelle in maiestrosele loru ornamentatiuni si in armoniósele loru combinari de colori, decátu usulu traditionale si simtiementulu loru artisticu. Acestu instinctu alu frumosului merita de a fi observatu cu atentiune la femeile romane, cà-ci d'intre tóte popórele europene potemu dice cà nici unulu nu'lu posede in asia gradu de perfectiune. Noi, care d'in copilaria suntemu deprinsi a vedé tóte acele ornamente, pe care le combina cu o nepasatória inlesnire, tierancele, pe vestmentele si pe asternuturile loru, nu amu potutu se le damu pana acumu unu asia mare pretiu, si a trebuitu cá artistii straini se recunósca mai antaiu la romance, o aplecare artistica pe care n'au intalnit'o aiurea. Constatandu inse acumu la rondulu nostru acestu faptu interesantu, nu trebuie se neglegemu de a aduna acele floricele artistice de pe lucrarile unde le sémana cu profusiune maiestretiele nóstre campene, si se ne silimu de a alcatui cu

densele unu museu ornamentalu, care pôte fi de celu mai mare folosu pentru industri'a nationala si chiaru pentru cea straina.

F'ara de a crede, c'ã am prefiratu aci t'ôte speciele de obiecte in care art'a picturei se pôte manifesta sub unu caracteriu óresi-c'ãtu de pucinu artisticu, ne marginimu intru ac'esta nomenclatura, in care nu s'a potutu pastra cu o rigur'osa strictetia, nici rangulu de importantia ce'lu ocupa in bele-arte fia-care d'in aceste specii, nici o distinctiune sistematica intre belele-arte propriu dise, artele retrospective si intre cele industriali.

Totu aceste incoveniente le vo'mu intalni si in enumerarea obiecteloru de sculptura ce ar poté se figuredie in ecspositiunea proiectata, si pe care le vomu insemn'ã acumu in prescurtare.

Productiunile cele capitali ale artei sculpturale consista, precumu se scie, in grupe, statue, si anaglypte (bas reliefs), cioplite in p'etra s'eu turnate in metalu. Amu dori neaparatu c'ã ecspositiunea se p'ota contiené productiuni de unu meritu eminentu, at'atu d'ale maiestriloru d'in trecutu c'atu si ale unoru artisti pamenteni; dar inse ne indoimu tare c'ã se se p'ota afla in ti'era la noi capete d'opera vechi de sculptura, precumu scimu ca si numerulu maiestriloru sculptori este redusu la cea mai simpla ecspresiune. Marginindu-ne dar pretentiunile intr'unu cercu mai modestu, credemu c'ã s'ar poté aduna ceva fragmente, busturi, statuete, anaglypte mai mici, sculptate in marmora s'eu in alte petre; s'ar poté mai alesu intatiosia preti'ose colectiuni de camee si petre tari gravate, care in vulgu porta numele de antice; s'aru poté intruni si ceva sculpturi fine pe osu, pe inorocu (rinocerosu), pe ivoriu (fildisiu), pe lemne preti'ose. In ac'esta d'in urma categoria ar incapé at'atu productiunile unei arte perfectionate c'atu si interesante specimine de acea sapatura, f'orte fina d'eca nu perfecta, pe care o practica calugarii prin cele mai multe monastiri ortodoxe d'in Orientu. Apoi inca este si sculptur'a ornamentalã in p'etra si in lemnu, despre care mobiliariile bisericesci, si chiaru si cele casnice, aru poté se presente interesante ecsemple.

Artele plastice care se serva cu metaluri, potu d'ã si ele unu contingentu poternicu partiei sculpturale a ecspositiunei artistice: pe de o parte monedele si meladiile vechi si moderne, d'in care se potu presentã bucati si serii, in care inaltimea stilului artisticu se fia unitu cu perfectiunea ecsecutarii mechanice; apoi giuvelaria, in care metalurile preti'ose si petrele scumpe sunt combinate in ornamente de o finetia si de o gratia adeveratu artistice; dar mai cu s'ema orfauraria, care cu multiplicitatea procederiloru ei, p'ôte se intrunésca o varietate infinita de forme cu decoratiunile cele mai stralucite. Odorile bisericesci (cruci, candele, catiui, imbracamente de ic'one, ferecaturi de evangeliu si altele) presenta f'orte desu modele c'atu se p'ôte de remarcabili, at'atu sub raportulu stilului si formeloru, c'atu si sub acela alu

ornamentarei cu smalturi, cu sapaturi au repoussé, cu ciseluri etc. Obiectele de filigranu (sirna de argintu), lucrate in Orientu, suntu si ele adese-ori adeverate productiuni de industria artistica. In fine suntu si lucrari de bronzu, de alama, de teru, care merita de a atrage atentiunea artistului si a ori-carui omu de gustu; varietatea loru e asia de mare, in c'atu ar fi peste putintia a le enumerá pe t'ôte, c'ã-ci in orice obiectu de lucsu, s'eu chiaru si de usu casnicu, unu omu de talentu p'ôte se tiparésca unu caracteriu estheticu; astufeliu se gasescu adese-ori vase orientali de alama si de alte metaluri comune, ale caroru forme sunt capete d'opera de elegantia; apoi inca, in trecutu c'ã si in tempii presentu, s'au fabricatu arme, amenunte de lacatuserie si feliurite alte ferarii, ale caroru structura si ornamentatiuni merita luarea-aminte a amatorului de obiecte artistice.

Ar fi preti'osa colectiunea in care s'aru poté aduná d'in ti'era dela noi obiecte de acelea, in care industri'a a sciutu a'si insusí unu caracteriu mai inaltu, mai perfectu sub raportulu aspectului ecsterioru, intr'unu cuventu, unu stilu estheticu.

C'ã unu altu accessoriu alu sculpturei, si totu in categori'a specimineloru de arte industrialã si retrospectiva, trebue se socotimu si obiectele de ceramica (olari'a antica, porcelanele d'in tempi mai recentu, sticlari'a artistica, vasele si anaglyptele de faencia si de terra-cotta). Anticele asiadimente greco-latine d'in ti'era dela noi, relatiunile n'ostre cu Itali'a si cu Germani'a in mediulu evu si raporturile de comérciu cu Orientulu trebue se fia lasatu aci de acele obiecte, care la diferite epoce constituiau un'a d'in ramurile cele mai artistice ale industriiloru d'in acele tieri.

Pe langa acestea cauta se manifestamu si dorint'a de a intruni in ecspositiunea artistica proiectata, pre c'atu se va poté mai multe reproductiuni in ipsosu, terra-cotta s'eu ori-ce alta materia, de pre ornamentele care infrumseti'edia monumentele principali d'in ti'era n'ostra, si care aru poté servi c'ã modelle pentru decorarea edificiiloru, in loculu at'atoru impodobiri de stilu bastardu si eterogenu, care adi se intrébuinti'edia in architectur'a usuale a orasieloru n'ostre. Arabescele sculpturali care adornu frum'osele biserici dela curtea de Argesiu si dela Trisfetite d'in Iasi si altele, merita c'ã se fia mai bine cunoscute de publiculu nostru si mai multu utilizate de c'ãtra constructorii nostri, spre a se dá cu ele si edificiiloru moderne unu caracteriu de originalitate totu-deodata artistica si nationala.

Prin aceste Desiderata, trecemu firescu la lucrurile de architectura, care ar trebui se figuredie in ecspositiunea artistica, si care se reducu la specii pucine, de si numerulu bucatieloru ecspuse ar fi imensu, d'eca s'ar poté face indata t'ôte cele ce sunt de facutu pentru elucidarea trecutului si pentru sporirea viit'oria a acestei maretie arte in ti'era n'ostra.

Noi speramu c'ã toti architectii de talentu cari practica astadi in Romani'a, isi voru face o placere

de a intruni in ecspozitiune, principalele lor studii si acele proiecte de edificii pe care le-au lucratu in trecutu si prin care si-au dobanditu meritele si reputatiunea ce'i destingu.

Totu-deodata inse, si avendu in vedere art'a retrospectiva, catu de doritu ar fi ca se potemu capata planuri, vederi si detaliuri de tota natur'a de pre monumentele eczistinte, seu de pre fragmentele de monumente ce s'au claditu in Romani'a in tempii trecuti! Catu asemenea de folositorie aru fi modele plastice de pre cele mai principali d'in acele monumente, seu celu pucinu de pe fragmente arhitectonice romanesci!

Candu vomu reusi a aduna planuri, desemne si notiuni despre tote acele remasitie ale trecutului, atunci se va pote ecsecuta o carte de cea mai mare importantia, pe care o au tote natiunile europene, ba chiaru si tote poporele orientali de ritulu nostru, adeca rusii, grecii, georgienii si serbii; acea carte dorita este istori'a arhitecturii nationale, care mai multu decat ori-ce alte notiuni, ne va da mesur'a culturii nostre la diferite epoche ale istoriei.

Lauda acelora care voru contribui la inaltierea acestui monumentu!

Terminandu acesta schitia, vomu nota inca catu sunt de interesante si catu potu fi de folositorie, reproducerele fotografice bine ecsecutate de pre tote monumentele arhitectonice, sculpturali, si chiaru de pre speciminele de pictura care nu aru pote figura in originalu la ecspozitiunea proiectata.

Fotografi'a, acea pretiosa maiestria, servitorea cea mai fidela a belor-arte, va pote inca fi de o mare utilitate pentru respandirea cunoscintelor artistice, reproducendu cele mai principali obiecte care voru figura in acesta ecspozitiune; o asemenea colectiune de reproducere fotografice va pote servi artistilor chiaru si in tempii viitori, spre a constata si a apretui primulu pasu ce se va fi facutu in Romani'a pe calea de publicitate artistica ce societatea amicilor belor-arte voiesce astadi a inaugura.

Prin acele reproducere, printr'unu catalogu rationatu alu ecspozitiunii, prin desemne si prin cercetari critice asupra obiectelor ce se voru aduna, dar mai cu sema prin studiulu comparativu ce publiculu romanu va face, preamblandu si ochii pe asia variate colectiuni, societatea spera ca va ajunge a realiza folose multe si variate, d'in care cele mai notabili sunt urmatoarele:

— va inventaria obiectele de arte ce se afla in tierra la noi, le va aduce la cunoscintia invetiailor si artistilor d'in strainatate si va pote lamuri multe indoeli si multe nedomiriri privitorie la unele d'in acele opere artistice;

— va respandi in publiculu romanu unu gustu mai viu si mai bine cumpanitu pentru totu ce are unu adeveratu meritu artisticu, si prin acesta va stimula sporirea si respandirea culturii artistice in Romani'a;

— va intruni elemente pentru studiulu istorion alu dezvoltarii artelor nationale si va da artistilor, literailor si istoricilor, notiuni mai precise spre a cunoște iconografi'a, costumele si usurile d'in trecutu ale patriei;

— va prezenta intr'unu chipu aparentu tote tendentiele artistice, ce in modu instinctivu, se pastredia in unele industrii casnice ale poporului romanu si va cauta a le face se devia folositorie intr'unu cercu industriale mai intinsu.

Am rememoratu aci inca odata efectele ce se potu astepta dela o ecspozitiune ca aceea, pe care o propunemu, si alu carui caracteru ne-anu silitu a lu schitia printr'o nomenclatura de obiecte ecspozibile. Intr'acesta nomenclatura inse nu se coprinde totu ce ar pote se incapa in ecspozitiune; posesorii de obiecte de arte carii ar binevoi se ajute la realisarea acestui proiectu, potu singuri a completa lacunele.

Noie nu ne mai remane dar decat a inchiaia acesta ecspunere, invitandu pe toti artistii si amatorii a face se devia unui faptu roditoriu in rezultate bune, ceea ce in rondurile de fatia, este abia o slaba schitia; o dorintia, unu proiectu.

Rugamu dar pre toti cati se voru asocia la acesta idea si cari ii voru recunoște utilitatea, de a se pune in relatieune cu comitetulu societatii, aratandu i mai antaiu ce anume obiecte voiesce a face se figuredie in proiectat'a ecspozitiune.

Epistolele se voru adresa pana la 15. Iuliu an. curgatoriu la domnulu C. Stancescu, direttore-administratore alu societatiei in Bucuresci, strad'a Rafaelu Nr. 3.

Luandu cunoscintia despre declaratiunile binevoitorie ale persónelor ce voiescu a ecspune obiecte de arte, comitetulu, prin comisiuni speciale, va procede indata la ecsaminarea lor, spre a decide despre admisiune, si se va sili cu totu d'inadensulu a face ca ecspozitiunea sa se poa deschide in cursulu viitoare luni Octombrie, spre a dura in tempu de trei seu patru luni.

Anunciuri ulterioare voru face cunoscutu, intr'unu modu mai precisu, aceste dispositiuni, care depindu inca dela concursulu ce societatea amicilor belor-arte va intepina d'in partea publiculu luminatu si binevoitoriu, catra care se adresedia acestu apellu.

Bucuresci, Maiu 1872.

Presiedinte: Gr. Cantacuzino.

Vicepresiedinti: T. Amanu. C. Esarcu.

Membrii: D. Berendey. C. Bolliacu. Al. Odobescu. Grigorescu. C. Tatarescu.

Director-administratoriu: C. Stancescu.*)

*) Mare, frumoasa si multu folositoria intreprindere. Dea ceriulu ca romanii se i pricepa importantia ei. Red. Tr.

Ad Nr. 175—1872.

Publicarea baniloru incursi

la fondulu asoc. trans. cu ocasiunea adunarei gen. cerc. a despartiem. Sibiului (III.) tiente la Resinari in 14. Iuliu a. c.

A. Tacse de membrii fundatori.

- 1) Dela comun'a Resinari in 2 obligatiuni de statu 200 fr.
- 2) Dela dn. proprietariu in Resinari. Iacobu Ciucianu in 5 obligatiuni dela banc'a Transilvaniei (a câte 40 fr.) 200 fr.

B. Tacse de membrii ordinari pentru totudeauna.

- 1) Dela dn. proprietariu in Resinari, Bucuru Cioranu in un'a obligatiune de statu convertita (a 100 fr.), si in un'a actia dela banc'a Transilvaniei (a 40 fr.) (cu intentiunea de a se face m. fundatoriu) 140 fr.
- 2) Dela dn. Ilarianu Mutiu Urechia licentiatu in dreptu si not. com. in Resinari in un'a obligat. de statu convert. 100 fr.
- 3) Dela dn. propriet. in Resinariu, Bucuru A. Danchesiu in 2 actiuni dela banc'a Transilvaniei (a câte 40 fr.) si bani gata 20 fr., cu totulu 100 fr.
- 4) Dela dn. proprietariu in Seliste, Oprea Burs'a 100 fr.

C. Tacse anuali de membrii ordinari.

- 1) Dela domnii: Petru Hoadrea, econ. in Resinari tacsă de m. ord. nou pe 187¹/₂ 5 fr. 2) Vas. Drocu, econ. in Resinari tacsă de m. ord. nou pe 187¹/₂ 5 fr. 3) Petru Albu, econ. in Resinari tacsă de m. ord. nou pe 187¹/₂ 5 fr. 4) Comun'a Orlatu tacsă de m. ord. nou pe 187¹/₂ 5 fr. 5) Ioane Drocu jun., catechetu si parochu in Resinari tacsă de m. ord. pre 186⁹/₇₀, 186⁹/₇₀ si 187⁰/₁, 15 fr. 6) Emilianu Cioranu, parochu in Resinari in un'a actiune dela banc'a Transilvaniei, că tacsă rest. dela 186⁴/₅—187¹/₂ incl. 40 fr. 7) Comun'a Boitia tacsă de m. ord. nou pe 187¹/₂ 5 fr. 8) Dem. Comsia, economu in Seliste (acuma in București) tacsă de m. ord. nou pe 187¹/₂ 5 fr. 9) Comun'a Porcesci tacsă de m. ord. nou pe 187¹/₂ 5 fr. 10) Ionu Cioranu, econ. in Resinari tacsă de m. ord. nou pe 187¹/₂ 5 fr. 11) Sav'a Barcianu Popoviciu, parochu si ases. consist. in Resinari tacsă de m. ord. pe 187¹/₂ 5 fr. 12) Nic. Drocu, econ. in Resinari tacsă de m. ord. nou pe 187¹/₂ 5 fr. 13) Paulu Morandini, intrepreditoriu la drumulu feratu tacsă de m. ord. nou pe 187¹/₂ 5 fr. 14) Petru Gotia, econ. in Resinari tacsă de m. ord. nou pe 187¹/₂ 5 fr. 15) Visarionu Romanu, direct. la banc'a Albin'a tacsă de m. ord. pe 187¹/₂ 10 fr. 16) Sierbanu Dancasiu, economu in Resinari tacsă de m. ord. nou pe 187¹/₂ 5 fr.

D. Tacse de membrii ajutatori ai despart. resp.

- 1) Dela domnii: Petru Bancila, adjunctu de invetiat. in Resinari 1 fr. 2) Maniu Vidrighinu, adjunctu de notariu in Resinari 3 fr. 3) Petru Gligoru Ianu, cantoriu in Resinari 1 fr. 4) Nic. Poplaceanu, pioariu in Resinari 1 fr. 5) Stanu Marinu, pioariu in Resinari 1 fr. 6) Sierbanu Dancasiu Rosica, econ. in Resinari 1 fr. 7) Vladu Bosdoghina, economu in Resinari 1 fr. 8) Oprea Albu, econ. in Resinari 3 fr. 9) Petru Drocu, econ. in Resinari 2 fr. 10) Radu Giurcoiu, econ. in Resinari 1 fr. 11) Ioanu Secuiu, econ. in Resinari 1 fr. 12) Maniu Podariu, econ. in Resinari 1 fr. 13) Comanu Mitrea jun., econ. in Resinari 1 fr. 14) Ios. Pitariu jun., econ. in Resinari 1 fr. 15) Petru Podariu, econ. in Resinari 2 fr. 16) Bobesiu, parochu 1 fr. 17) Nicolau Bobesiu, invetiat. in Boiti'a 1 fr. 18) Ioanu Popu, parochu gr. cat. in Resinari 1 fr. 19) Ioanu Romanu, directoriu scol. in Resinari 2 fr. 20) Ioane Bratu, par. in Resinari 3 fr. 21) Comanu Bucurelu, econ. in Resinari 1 fr. 22) Ioane Tav'a, econ. in Resinari 1 fr. 23) Danu Galea, econ. in Resinari 1 fr. 24) Sierbanu Bucurelu, econ. in Resinari 1 fr. 25) Ioanesiu Baroiu, dileriu in Resinari 1 fr. 26) Zacheiu Cornea, econ. in Resinari 2 fr. 27) Ved. Sar'a Al. Mutiu Urechia d'in Resinari 2 fr. 28) Sar'a Stanu Drocu d'in Resinari 2 fr. 29) Petru Vidrighinu, econ. in Resinari 1 fr. 30) An'a Petru Omol'a, cosiocarésă d'in Resinari 1 fr. 31) Ved. Flórea Irimia Israila d'in Resinari 1 fr. 32) Petru Sasu, econ. in Resinari 2 fr.

E. Că oferte.

- 1) Comanu Bosdoghina, dileriu in Resinari 60 cr. 2) Michaiu Susanu, sodalu de fauru in Resinari 40 cr. 3) Oprea Licoiu, scolaritia in Resinari 10 cr.

Sum'a totale a baniloru incursi sub A, B, C, D si E face 1017 fr. 10 cr.

Sibiui. 18. Iuliu 1872.

Dela secret. asoc. trans.

Publicarea baniloru incursi

la fondulu asoc. dela 2. Iuliu a. c. până in 18. Iuliu 1872.

- 1) Dela dn. parochu in Feiurdu, Demetriu Cosm'a, tacsă de m. ord. pre 187⁰/₁ 5 fr.

- 2) Dela dn. capelanu si protopopu or. in Clusiu, Gregoriu Chiff'a tacsă de m. ord. pre 187⁰/₁ 5 fr.

- 3) Prin Rev. dn. canon. metrop. si direct. desp. cerc. alu XX. (Blasiu), I. Fekete Negrutiu s'au tramesu 125 fr., si anume: a) dela Rev. dn. canon. I. Fekete Negrutiu tacsă de m. ord. pre 187¹/₂ 5 fr. b) Ioane Chirilla, can. pre 187¹/₂ 5 fr. c) Antoniu Vestemianu, can. ref., m. ord. pre 187¹/₂ 5 fr. d) Elia Vlassa, canon. pre 187¹/₂ 5 fr. e) Stef. Manfi, can. pre 187¹/₂ 5 fr. f) Ioane Pamfilie, can. pre 187¹/₂ 5 fr. g) Eronimu Albani, superiore alu monastirei pre 186⁷/₈ 5 fr. h) Teodoru Deacu, vice-rect. semin. pre 187¹/₂ 5 fr. i) Gedeonu Blasiu, profesoriu de teologia pre 187⁰/₁ si 187¹/₂ 10 fr. k) Simeonu Micu, prof. de teologia pre 187¹/₂ 5 fr. l) Alesandru M. Micu, prof. gimn. pre 187¹/₃ 5 fr. m) Ioane M. Moldovanu, prof. gimn. pre 187¹/₂ 5 fr. n) Nic. Solomonu, prof. gimn. pre 187¹/₂ 5 fr. o) Beniaminu Popu, prof. gimn. pre 187¹/₂ 5 fr. p) Ioane Germanu, prof. gimn. pre 187¹/₂ 5 fr. q) Stef. Popu, prof. de preparandia pre 186⁹/₇₀ 5 fr. r) Georgiu Munteanu, prof. de prep. pre 187¹/₂ 5 fr. s) Petru Solomonu, prof. de prep. pre 187¹/₂ 5 fr. t) Simeonu Popu Mateiu, notariu consist. pre 187¹/₂ 5 fr. u) Dr. Victoru Mihali, secret. metrop. pre 187¹/₂ 5 fr. v) Damianu Domsia, vicanotariu consist. că m. ord. nou pre 187¹/₂ 5 fr. w) Danielu Mihaiu, negotiatoriu pre 187¹/₂ 5 fr. x) Nic. Stoia, medicu archi-diecesanu in Blasiu pre 186⁹/₇₀ 5 fr. y) Dr. Iac. Brendusianu, avocatulu pre 187⁰/₁ 5 fr. Sum'a 125 fr.

- 4) Prin dn. protop. si direct. despart. cerc. in Brasiovu, Ioane Petricu s'au tramesu că contribuii la fondulu asoc., si anume: a) dela comunele Zagonu 2 fr 74 cr.; Popautiu 1 fr. 43 cr.; Bodila 2 fr. 53 cr.; Presmeru 6 fr. 52 cr. si Crisbavu 1 fr. 27 cr.; la olalta 14 fr. 49 cr.

- 5) Dela dn. protopopu si profes. Ioane Popescu in Sibiui tacsă pre 187¹/₂ 5 fr.

- 6) Dela dn. avocatulu in Sibiui, dr. Ioane Borcea tacsă de m. ord. pre 187¹/₂ 5 fr.

- 7) Dela dn. propriet. in Seliste, Nic. Oprei Pop'a s'au primitu un'a obligatiune de statu convertita Nr. 789635 că tacsă de m. ord. (apromisa) pentru totudeaun'a in suma de 100 fr.

Sibiui, 18. Iuliu 1872.

Dela secret. asoc. trans.

Nr. 177—178 1872.

Publicarea baniloru incursi

la asoc. dela 18. Iuliu până in 23. Iuliu 1872.

- 1) Prin Rev. dn. vice-rect. semin. in Vien'a dr. Gregoriu Silasi s'au tramesu: a) tacsă de m. ord. pre an. 186⁹/₇₀ pentru Rev. domni'a sa 5 fr. b) dela Ilust. sa dn. consil. de curte in pens. G. Angyal tacsă de m. ord. pre 187⁰/₁ 5 fr. Sum'a 10 fr.

- 2) Dela dn. ases. judecat. in Sibiui, Petru Rosca tacsă de m. ord. pre 187¹/₂ 5 fr.

- 3) In nesu cu sum'a publicata in Nr. 8 alu Transilvaniei pag. 96 p. 4 dupa list'a tramesa in 22. Iuliu a. c. prin dn. administr. protop. d'in Ofenbai'a, Nic. Fodoreanu de dato 13¹/₂₅ Oct.

1870 se publica urmatóriele contribuii solvite: a) dela domnii: Simeouu Simonu, parochu gr. cath. in Salcio'a infer. tacsá de m. ord. nou 5 fr. b) Ioanu Danciu, parochu gr. or. in Salcio'a infer. tacsá de m. ord. nou 5 fr. c) Efremu Petrutia, parochu gr. cath. in Ofenbai'a tacsá de m. ord. nou 5 fr. d) Teodoru Cacioru, notariu in Valea Lupsiei tacsá de m. ord. nou 5 fr. e) Mich. Cior'a, parochu gr. or. in Salcio'a super. tacsá de m. ord. nou 5 fr. f) Nic. Fodoreanu, administr. protop. in Ofenbai'a tacsá de m. ord. pre 186⁷/₈ si 186⁸/₉ 10 fr. g) Ilie Tim'a, cantoriu in Latureni tacsá de m. ajutatoriu 2 fr. h) Alesandru Rusdea, parochu gr. orient. in Possiaga tacsá de m. ajutat. 1 fr. i) Macaveiu Dragusiu, parochu gr. or. in Sub-Pietra tacsá de m. ajut. 1 fr. k) Greg. Pratea, curatoriu in Vinti'a tacsá de m. ajut. 1 fr. l) Ioanu Morcanu, parochu gr. or. in Cior'a super. tacsá de m. ajut. 1 fr. m) Ilie Barstanu, parochu gr. or. in Latureni tacsá de m. ajut. 1 fr. Sum'a 42 fr.

Sibiü, 23. Iuliu 1872.

Dela secret. asoc. trans.

Contribuiri in favórea fondului de academia.

1) Dela dn. parochu in Feirdu, Demetriu Cosm'a s'au primitu I. rata d'in sum'a de 50 fr. apromisa pre sém'a fondului academiei anume 10 fr.

2) Prin dn. protop. si direct. despart. cerc. in Brasiovu, Ioane Petricu s'au tramesu cá contribuire la fondulu academiei dela comun'a Resnovu 5 fr. 34 cr.

3) Dn. proprietariu in Clusiu, Gabriele Ilyés d'in ofertulu de 1000 fr. apromisu in 1871 in favórea fondului asoc. a solvitu in un'a obligatiune urbariale trans. Nr. 6482 cu couponii dela I. Ian. 1873 sum'a de 500 fr.

Sibiü, 18. Iuliu 1872.

Dela secret. asoc. trans.

Consemnarea contribuirilor incurse si subscrise la fondulu academiei

cu ocasiunea adunarei tractuale d'in protopopiatulu Betleanului, conchiamate prin resp. dn. protop. G. Tecariu pre 20. Fauru a. c. la Betleanu.

(Fine.)

Numele si conumele p. t. domniloru contribuitori, caracterulu si locuinti'a	Cuantulu in val. austr.				Observa- tiuni
	sub- scrisu		sol- vitu		
	fl.	cr.	fl.	cr.	
Const. Mocodeanu, agron. in Sintereagu	1	—	30	—	in 2 ani
Constantinu Popu, " "	1	—	25	—	"
Ioanu Rusu, " "	—	50	—	50	"
Iacobu Borgovanu, " "	—	40	—	10	in 2 ani
Veduv'a Eudochia Bentia, " "	—	40	—	10	"
George Fogarasienu, " "	1	—	25	—	"
Michaila Fogarasienu, " "	—	20	—	20	"
Ioanu Rusu soldatu " "	—	10	—	10	"
Butasiu Pascu, " "	1	—	30	—	in 2 ani.
George Vescanu, " "	—	10	—	10	"
Anastasia Borgovanu, economa " "	—	10	—	10	"
Gavrilu Rostasienu, sierbitoriu " "	—	10	—	10	"
Martinu Rusu, cojocariu " "	—	30	—	30	"
Imre Moti, musicantu " "	—	20	—	20	"

Numele si conumele p. t. domniloru contribuitori, caracterulu si locuinti'a	Cuantulu in val. austr.				Observa- tiuni
	sub- scrisu		sol- vitu		
	fl.	cr.	fl.	cr.	
Vas. Olteanu, economu in Sintereagu	—	5	—	5	
Iosifu Muranschi, maestru fauru "	—	15	—	15	
Ana Cimpoiesiu, sierbitoru "	—	10	—	10	
Petru Blaga, agronomu "	—	20	—	10	
Ioanu Agrisienu, " "	—	10	—	10	
Ana Belciugu, mósi'a satului "	—	25	—	25	
Lazaru Borgoanu, agronomu "	—	40	—	40	
Danielu Cherestesiu, " "	—	10	—	10	
Onitia Belciugu, veduva "	—	20	—	20	
Ioanu Borgovanu, economu "	—	15	—	15	
Gregore Blaga, " "	—	20	—	20	
Teodoru Brendea, dileriu "	—	10	—	10	
Din cutei'a beserecei "	—	20	—	20	
M. Fagarasienu, preotu si not. tr. in Teure	—	—	40	—	1 act. a banc. gen. trans. cu 4 coup.
Aritonu Seucea, invetiatoriu "	2	—	—	50	in 4 ani
Ioanu Tohati, cantoriu "	1	—	—	50	in 2 ani.
Andrieu Chircu, economu "	2	—	—	50	"
Arsene Spatariu, " "	2	—	—	50	"
Dumitru Telceanu, " "	1	—	—	20	"
Ioanu Zagreanu, " "	1	—	—	25	"
Zaharie Popu, " "	2	—	—	20	"
Ioanu Plaienu, " "	1	—	—	20	"
Ioanu Ciutereiu, " "	1	—	—	10	"
Luca Mrenesiu, " "	1	—	—	10	"
I. Sangiorzanu Badiucu, " "	1	—	—	10	"
Ioanu Nica Lorintiu, " "	1	—	—	20	"
Toma Romanu, " "	1	—	—	10	"
Ilie Briciu, " "	1	—	—	10	"
Stefanu Popu, " "	1	—	—	10	"
Stefanu Sangiorzanu, " "	1	—	—	10	"
Zacharie Campeanu, " "	1	—	—	10	"
Iosifu Colceriu, " "	—	50	—	10	"
George Fetu, " "	1	—	—	30	"
Andrieu Muresianu, " "	1	—	—	10	"
Isaila Sangiorzanu, " "	1	—	—	10	"
Ioanu Sangiorzanu lui Maximu, econ- nomu in Teure	—	50	—	10	"
Dumitru Muresianu, economu in Teure	—	50	—	50	"
Vasilie Muresianu, " "	—	40	—	40	"
Afrimu Gavriliasiu, " "	—	10	—	10	"
I. Sangiorzeanu alu Cilichi, econ. "	—	10	—	10	"
Zaharie Chircu, economu "	—	20	—	20	"
Toderu Borgovanu, " "	1	—	—	40	in 2 ani.
Iacobu Chifa, " "	—	10	—	10	"
Anisi'a lui L. Mironu, pastoritia "	—	30	—	30	"
Andrieu Briciu, economu "	1	—	—	25	in 2 ani.
Iftode Sabo, " "	2	—	—	50	"
Din cuti'a basericeii "	1	—	1	—	"
Dionisiu Valeanu, invet. in Siomcut'a mica	2	—	2	—	a platitu acesti 2 fr. prin P. Muresianu d'in 10 f. subsc. in lista d'in Deciu cea de 1000 f.
Sum'a	398	49	142	20	

Sibiü, 15. Iuniu 1872.

Dela secret. asoc. trans.

Ceremu indulgenti'a ddloru corespondenti caroru le suntemu datori cu responsuri. Dupa reinsanetosiare deplina ne vomu face datori'a.
Red.